

Perceptions of Elementary School 4th Grade Students for Reading¹

Aysel MEMİŞ², Metin BOZKURT³

Received: 20 April 2014, Accepted: 24 December 2014

ABSTRACT

The child who has enjoyed the pleasure of reading will continue this habit for the rest of his life so reading habit must be settled fundamentally and must be acquisitioned in an early age. The aim of this research is to determine the perception of reading habits of the 4th grade student. Application of the research that was builded upon the general survey model was carried out on fall semester in 2011-2012 education term which was affiliated by 9 elementary schools that were related to Kdz. Ereğli country town with 389 4th grade students. Within the research students were asked 10 questions, the answers that were given by the students were categorized; frequency and percentage distribution carts were done. As a result of investigation, students largely like read book, while reading books, they feel happiness, excitement and joy, reading book obtain information and they read about animals, people, cartoon characters, plants, cars and toy-related books, why they don't read book their reading can't develop, teachers read books mostly, student likes story books and they pay attention to the name of the book and it is fixed that the book in the school and classroom library are adequate.

Keywords: Reading, Reading Habit, Elementary School 4th Grade Students.

EXTENDED ABSTRACT

This study planned to investigate the fourth grade elementary school students' perceptions of reading books. The application of research which based on general survey model conducted in the 389 fourth grade students in 9 elementary school in Kdz. Ereğli in the fall semester of the 2011-2012 academic year. 51.7 % of the students were female, 48.3 % of the students are male. Research data which prepared by researchers' consist of 10 questions and 4 open-ended questions. It is consulted to validity experts. The answers of the students are classified frequency and distribution statements are made. We asked the students "Why would you feel while reading books?" They answered "I feel happiness, excitement and joy, I feel myself in the book, I feel sadness which I read the book." I would be happy, I feel development of my reading, I feel gain the knowledge, I would be anxious, I like containing books, and I feel myself in a dream World. The 19 students who don't like reading book of 58 % answers the questions "I don't like reading books, it isn't enjoyable." Students answered the this question "Which subject do you want to read?" "I want to read about animals, people, cartoon characters, plants, cars and toys." "Who reads mostly in your environment?" They answered "My teacher, my friends, my mother and father." "Who helps you when you choose the book?" They answered my mother, my father, my teacher and my friends. It is remarkable that students see their teacher who reads most as a ratio of 76.1 % but they prefer to get help as a ratio of 60.2 % to their mother "What kind of books do you read fondly?" They answered "They want to read stories, poems, entertainment-humor, cartoon, science-fiction and memories." 19 students of 74 % who don't like reading books answers "stories". "Are the books in the class and school libraries sufficient?" Which books would you prefer? They answers this questions "We haven't got complaints, our libraries are sufficient." However, it should be appropriate each grade level, funny, entraining and humorous books. It shouldn't be boring, adventure and action, books. It should be science- fiction and cartoon book.

¹ This article has been presented as oral presentation in 11.National Classroom Teacher Symposium (24-26 May 2012)

²Assoc.Prof.Dr., Bulent Ecevit University, Ereğli Faculty of Education, ayselmemis@gmail.com

³Teacher, bozkurt.metin_67@hotmail.com

İlköğretim Okulu 4.Sınıf Öğrencilerinin Kitap Okumaya Yönelik Algıları¹

Aysel MEMİŞ², Metin BOZKURT³

Başvuru Tarihi: 20 Nisan 2014, **Kabul Tarihi:** 24 Aralık 2014

ÖZET

Kitap okuma zevkini tatmış olan çocuk hayatının devamında bu alışkanlığını sürdürecektir, bu yüzden kitap okuma alışkanlığının erken yaşlarda kazandırılarak sağlam temellere oturtulması gerekir. Bu araştırmanın amacı, ilköğretim okulu dördüncü sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik algılarını belirlemektir. Genel tarama modeline dayalı olarak yürütülen araştırmanın uygulamaları 2011-2012 eğitim-öğretim yılı güz yarısında Kdz. Ereğli ilçe merkezine bağlı 9 ilköğretim okulunda 389 dördüncü sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Araştırma kapsamında öğrencilere 10 soru sorulmuş, verdikleri cevaplar kategorize edilerek, frekans ve yüzde dağılım tabloları yapılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin büyük oranda kitap okumayı sevdiğileri, kitap okurken mutluluk, heyecan ve sevinç hissettikleri, kitap okumanın bilgi kazandırdığı, hayvanlarla, insanlarla, çizgi film kahramanlarıyla, bitkilerle, arabalarla ve oyuncaklarla ilgili konular içeren kitap okuduğu, kitap okumadıklarında okumalarının gelişmediği, çevresinde en çok öğretmenin kitap okuduğu, hikâye kitaplarını severek okudukları, kitabın adına dikkat ettikleri ve okul kütüphanesindeki ve sınıf kitaplığındaki kitapların yeterli olduğu tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Okuma, Okuma Alışkanlığı, İlköğretim 4.Sınıf Öğrencileri.

1. Giriş

Okuma, ön bilgilerin kullanıldığı, yazar ve okuyucu arasındaki etkili iletişime dayalı, uygun bir yöntem ve amaç doğrultusunda, düzenli bir ortamda gerçekleştirilen anlam kurma süreci (Akyol, 2005:1) olarak tanımlanırken; Coşkun (2002)'a göre okuma; görme, algılama, dikkat, hatırlama, anlamlandırma, yorumlama, sentez ve çözümleme gibi farklı zihinsel işlemlerin bir arada gerçekleştiği bir eylem olup aynı zamanda insanın kendisini, çevresini ve dünyayı tanımak için bilgi ve kültür kazanmasında ve eleştirel bilince ulaşmasında da rol oynayan çok önemli bir eğitim aracı ve dil becerisidir. Okuma bireyin bilgi edinebilmesi ve öğrenmesi sağlar. Bunun yanında okuma bireyin (Koç ve Müftüoğlu, 2008:62)

- davranış ve başkalarıyla ilişkilerini yönlendirir,
- iç dünyasını zenginleştirir,
- bakış açısını genişletir,
- çevresine önyargısız, yansız ve hoşgörülü bakmasını sağlar,
- beğeni düzeyini artırır,
- düşünme ve yaratma özgürlüğü ile değerlendirme alışkanlığı kazanmasını sağlar.

Okuma alışkanlığı ise, bireyin okumayı bir gereksinim ve zevk kaynağı olarak algılaması sonucu okuma eylemini yaşam boyu sürekli ve düzenli bir biçimde, eleştirel nitelikte gerçekleştirmesidir (Doğanay, 2001:41). Okuma ilgi ve sevgisini okuma alışkanlığı izler. Temel okuryazarlık sürecinden sonra okuma alışkanlığı kazanmış bireyler okumayı bir ihtiyaç olarak algılar, sürekli ve düzenli bir biçimde gerçekleştirirler (Yılmaz, 1990: 10). Demirel ve Şahinel (2006:83) okuma öğretiminin amaçlarını doğru, sürekli ve anlayarak okuma becerisi kazanabilme, sözcük hazinesini geliştirebilme, okumanın bilgi kazanımı yollarından biri olduğunu kavrayabilme, doğru ve güzel bir dille yazılmış metinleri anlayarak anlatım gücünü geliştirmek, okumayı zevkli bir alışkanlık hâline getirebilme şeklinde ifade etmektedir. Bununla birlikte çeşitli öğrenim kademelerinde yapılan araştırmalar okuma alışkanlığının yeterli düzeyde olmadığını ortaya koymaktadır (Yılmaz, 1995; Yılmaz, 2004; Arıcı, 2005; Aydın, 2006; Odabaş vd., 2008; Yılmaz vd., 2009; Sünbül vd., 2010a; Sünbül vd., 2010b; Yalınkılıç, Ülper, 2011).

¹ Bu makale, 11.Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu'nda sözlü bildiri olarak sunulmuştur (24-26 Mayıs 2012)

²Yrd.Doç.Dr., Bülent Ecevit Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi, ayselmemis@gmail.com

³Öğretmen, bozkurt.metin.67@hotmail.com

Bu alışkanlığın edinilmesine neler etki etmektedir? Okuma tutumu bu konuda araştırılan önemli unsurlardan biri olmuş ve okuma başarısının önemli belirleyicisi olduğu ortaya konmuştur (Martinez vd., 2008). Başarılı okuyucuların okumaya ilişkin tutumlarının daha olumlu, olumlu tutuma sahip olanların da daha başarılı okuyucular olduğu ifade edilmiştir (Karabay, Kuşdemir, 2010). Başaran ve Ateş (2009)'e göre ilköğretim okulu 5.sınıf öğrencilerinin büyük çoğunluğunun okuma tutumları yüksektir ve okuma becerisinin alışkanlık haline gelmesi için zengin bir çevre sağlanması gerekmektedir. Lau (2009) 11-18 yaş arası öğrencilerin içsel motivasyonu ile okuma miktarı arasında yüksek ilişki tespit etmiştir. Okumanın alışkanlık hâline gelmesinde rol oynayan birçok etken bulunmaktadır. Bunlar arasında en başta çocuğun ailesi, sonra da içinde yaşadığı toplum, okulu ve öğretmeni bulunmaktadır (Gürcan, 1999). Dökmen (1994:20-21), çocukların ve gençlerin okuma sevgisi ve alışkanlığı kazanmasında anne ve babanın rolünü "modelden öğrenme" ilkesi çerçevesinde değerlendirir: "Eğer çocukların ve gençlerin yeterli miktarda ve gerekli kalitede okumasını istiyorsak, modelden öğrenmelerini sağlayacak ortamı hazırlamalıyız. Çocukların okumayı modelden öğrenebilecekleri ilk ve en önemli ortam ailedir".

Çocukların kitapla tanışması anne ve babanın da etkisiyle okul öncesi döneme kadar uzanır. Ancak öğrencilerin okuma becerilerinin geliştirilmesi ve okuma alışkanlığı kazanmaları ilköğretim düzeyinde gerçekleşmektedir (Güneş, 2007:118). Çocuk, ilköğretime başlamayla birlikte, kitap okumaya yönelir. Özellikle bu dönemde hem okuma-yazma becerisinin gelişimine katkı sağlayacak hem de kendi çocuk gerçekliğine yanıt verebilecek kitaplara gereksinim duyar. Temel okuma-yazma becerisinin kazanılmaya başlandığı bu dönemde çocukların okul öğreniminde karşılaştığı metinlerin ve öğretmenleri ya da aileleri tarafından seçilen/önerilen kitapların niteliği, onların öğrenimlerinin ileri aşamalarında, okuma alışkanlığı edinmiş birer okur olarak yetişmelerinde önemli bir sorumluluk üstlenir (Sever, 2008). Çocuğun okuma alışkanlığı kazanmasında ilköğretim döneminin önemi vurgulanmaktadır. Bu dönemde çocuğun okumaya karşı ilgi duymasında en büyük yardımcı çocuk kitaplarıdır. Çocuklarda okuma ilgisi oluşturulması için, küçük yaşlardan başlayarak, çocukların kitapla tanıştırılması gerekmektedir (Ural, 1989: 372). Çocuklara okumanın tadını verebilmek ve okuma alışkanlığı kazandırabilmek için temelde yapılması gerekenlerden biri kitabı çok iyi seçmek, bir diğeri de çocuğu çok iyi tanımdır. Başarısızca seçilmiş bir kitap, çocuğa okuma tadı, alışkanlığı vermez, okumanın tatsız bir şey olduğu izlenimini verir. Bu yanlış düşünceyi yıkmaksa, hiç okuma alışkanlığı edinmemiş bir çocuğa bu alışkanlığı vermekten çok daha güçtür (Nas, 2002:137). İnsanlardaki okuma motivasyonu özellikle küçük yaşlarda ve okul döneminde daha yüksektir. Okuma ve yazmanın öğrenilmesinin ardından yoğun bir şekilde görülecek olan okuma motivasyonu başta çocuk kitapları ve dergileri olmak üzere uygun materyallerle desteklenmezse okuma alışkanlığının kazandırılması daha güç olacaktır (Yıldız vd., 2006:119). Okuma alışkanlığı ve kitap sevgisinin kazanılmasında, asıl hedef kitle, ilk ve orta dereceli okullarda okuyan öğrencilerdir. Bu nedenle, özellikle ilköğretim çağındaki çocukların okumaya karşı davranışları çok önemlidir. Okumayı gerçekleştirmek için kaynağa ulaşmada en büyük yardımcı, öncelikle sınıf, daha sonra da okul kitaplıklarıdır. Okul kitaplıkları, her bölgede, okulda ve tüm sosyo-ekonomik şartlarda öğrencilerin ilk olarak yöneldikleri kütüphane türü olarak tanımlanmıştır (Önal, 1992:246). Okumanın, alışkanlığa dönüştürülmesi ve geliştirilebilmesi için nitelikli bir aile kitaplığına, nitelikli okuma materyallerine, halk kütüphanelerine ihtiyaç duyulmaktadır (Yılmaz, 1990:11-12). Yılmaz (2004) ilköğretim okulu beşinci sınıf öğrencileri ile yaptığı araştırmada yaklaşık % 70'inin ya hiç kitap okumadığını ya da yalnızca iki ayda bir kitap okuduğunu belirlemiştir. Aynı araştırmada, öğrencilerin annelerinin yaklaşık % 50'si hiç kitap okumazken öğrencilerin yarısının kütüphaneye gitme alışkanlıklarının olmadığı görülmektedir. Gönen'in (2004), ilköğretim 5, 6 ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi araştırmasında benzer bir sonuç ortaya çıkmış; üst sosyo-ekonomik düzeydeki ailelerin kitap okuma konusunda çocuklarına daha fazla model oldukları tespit edilmiştir.

1.1. Araştırmanın Amacı

Öğrencilerimizin okuma alışkanlığı kazanmaları, sorgulayan, düşünen, bilinçli, okuduğunu anlayan ve okuma sevgisi kazanmış bireyler olmasında en önemli etkidir. Bu çalışma ilkokul dördüncü sınıf öğrencilerinin kitap okumaya yönelik algılarını incelemek amacıyla planlanmıştır.

2. Yöntem

2.1. Model, Evren ve Örneklem

Genel tarama modeline dayalı olarak yürütülen araştırmanın uygulamaları 2011-2012 eğitim-öğretim yılı güz yarısında Kdz. Ereğli ilçe merkezine bağlı 9 ilköğretim okulunda 389 dördüncü sınıf öğrencisi ile gerçekleştirilmiştir. Öğrencilerin %51,7'si kız, %48,3'ü erkeklerden oluşmaktadır.

2.2. Verilerin Toplanması ve Çözülmesi

Araştırma verileri araştırmacılar tarafından hazırlanan 4'ü açık uçlu 10 sorudan oluşan ölçme aracıyla toplanmış, geçerliliğini sağlamak için uzman görüşüne başvurulmuştur. Öğrencilerin sorulara verdikleri cevaplar sınıflandırılarak, frekans ve yüzde dağılım tabloları yapılmıştır.

3. Bulgular

3.1. Kitap Okumayı Seviyor Musunuz?

Açık uçlu olarak sorulan ifadenin devamında öğrencilerin verdiği cevaplar aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır.

Tablo 1
"Kitap Okumayı Seviyor Musunuz?" Sorusuna Verilen Cevaplar

	Kız		Erkek		Toplam	
	N	%	N	%	N	%
Evet	197	98,5	173	94,1	370	95,1
Hayır	4	1,5	15	5,9	19	4,9
Toplam	201	100	188	100	389	100

Öğrenciler büyük oranda (%95,1) kitap okumayı sevdiklerini ifade etmişlerdir. Kitap okumayı sevmeyen erkek öğrencilerin (%5,9) kız öğrencilere nazaran (%1,5) yoğunluğu dikkat çekicidir.

3.2. Kitap Okurken Neler Hissedersin?

Açık uçlu olarak sorulan ifadenin devamında öğrencilerin verdiği cevaplar aşağıdaki şekilde sınıflandırılmıştır.

Tablo 2
"Kitap Okurken Neler Hissedersin?" Sorusuna Verilen Cevaplar

Cevaplar	N	%
Mutluluk, heyecan ve sevinç hissedirim	170	43,7
Kendimi kitabın içinde gibi hissedirim	154	39,6
Okuduğum kitaba göre üzülürüm, mutlu olurum ve duygulanırım	30	7,7
Okumamın geliştiğini hissedirim	22	5,7
Bilgi kazandığımı hissedirim	15	3,9
Meraklanırım	15	3,9
Akıcı kitaplarda kendimi kitaptan ayıramam	12	3,1
Kendimi hayal dünyasında gibi hissedirim	10	2,6
Diğer	8	2,1

“Kitap okurken neler hissedersin?” sorusuna öğrenciler yoğun olarak “mutluluk, heyecan ve sevinç hissedirim (%43,7), kendimi kitabın içinde gibi hissedirim (%39,6)” cevaplarını vermişlerdir. Bu cevapların dışında okuduğum kitaba göre üzülürüm, mutlu olurum ve duygulanırım, okumamın geliştiğini hissedirim, bilgi kazandığımı hissedirim, meraklanırım, akıcı kitaplarda kendimi kitaptan ayıramam, kendimi hayal dünyasında gibi hissedirim” cevapları da öğrencilerin ifadeleri arasında yer almaktadır. Diğer cevapları içinde “birisi okumamı bölerse çok kızarım, kitap okumaya istekli olurum, kitabı kendim yazmış gibi hissedirim, kitabı arkadaşım gibi hissedirim, televizyonda film izler gibi hissedirim” ifadeleri yer almaktadır.

Kitap okumayı sevmediğini ifade eden 19 öğrenciden %58’i bu soruya “kitap okumayı sevmiyorum, hiç eğlenceli değil” cevabını vermiştir.

3.3. Kitap Okumak Sana Neler Kazandırır?

Öğrencilerin bu soruya verdiği cevaplar Tablo 3’de yer almaktadır.

Tablo 3

Kitap Okumak Sana Neler Kazandırır? Sorusuna Verilen Cevaplar

Cevaplar	N	%
Bilgi kazanır, bilgileri daha iyi anlarım. Anlamam, düşüncem ve zekam gelişir, başarılı olurum.	220	56,6
Düzenli okumaya, hızlı okumaya başlarım ve okumam yazmam gelişir.	136	35,0
İyi cümleler kurar ve güzel konuşurum. Türkçemiz gelişir.	42	10,8
Kelime hazinem gelişir.	31	8,0
Sevgi, saygı ve mutluluk ve o an ki duygularım ne ise daha iyi hissedirim.	22	5,7
Hayal gücümü geliştirir.	19	4,9
Meslek sahibi olmamı sağlar ve geleceğimi belirler.	17	4,4
Diğer	11	4,1

Araştırmanın 3.sorusunda öğrencilerin “bilgi kazanır, bilgileri daha iyi anlarım. Anlamam, düşüncem ve zekâm gelişir, başarılı olurum (%56,6) ve düzenli okumaya, hızlı okumaya başlarım ve okumam yazmam gelişir (35,0)” cevaplarında yoğunlaştığı görülmektedir. Bu cevapların dışında iyi cümleler kurar ve güzel konuşurum. Türkçemiz gelişir, kelime hazinem gelişir, sevgi, saygı ve mutluluk ve o an ki duygularım ne ise daha iyi hissedirim, hayal gücümü geliştirir, meslek sahibi olmamı sağlar ve geleceğimi belirler” ve diğer cevaplarını vermişlerdir. Diğer cevapları içinde “eğlence kazandırır, aile ve arkadaşlarımı sevmemi sağlar, kitapları daha iyi tanırım, kötü davranışlar yapmamayı kazandırır, sevap kazandırır, kitap okuma alışkanlığı kazandırır, özet çıkarma alışkanlığı kazandırır, hayatımın anlamını kazandırır cevapları yer almaktadır.

Kitap okumayı sevmediğini ifade eden 19 öğrenciden %53’ü bu soruya “düzenli okumaya, hızlı okumaya başlarım ve okumam yazmam gelişir” cevabını vermiştir.

3.4. Okuduğun Kitap Hangi Konu İle İlgili Olursa Okursun?

Öğrencilerin verdiği cevaplar Tablo 4’de yer almaktadır.

Tablo 4

Okuduğun Kitap Hangi Konu İle İlgili Olursa Okursun? Sorusuna Verilen Cevaplar

Cevaplar	N	%
Hayvanlarla	289	74,3
İnsanlarla	247	63,5
Çizgi Film Kahramanlarıyla	224	57,6
Bitkilerle	214	55,0
Arabalarla	134	34,4

Oyuncaklarla	129	33,2
Diğer	74	19

Bu soruya verilen cevapların benzer yoğunlukta olduğu dikkat çekmektedir. Öğrencilerin daha çok hayvanlarla (%74,3) ve insanlarla (63,5) ilgili kitapları okumayı tercih edeceğini belirttiği araştırmada aynı zamanda çizgi film kahramanlarıyla (57,6), bitkilerle (%55,0), arabalarla (34,4), oyuncaklarla (33,2) ilgili cevapları da verilmiştir. Diğer seçeneğinde “dedektif, korku, macera, komik, savaş, eğlence, masal” cevapları yer almaktadır.

3.5. Kitap Okumazsan Ne Olur?

Öğrencilerin cevapları Tablo 5’de yer almaktadır.

Tablo 5

Kitap Okumazsan Ne Olur? Sorusuna Verilen Cevaplar

Cevaplar	N	%
Okumam gelişmez, okumayı yazmayı unuturum.	198	50,9
Bilgi kazanamaz ve bir şeyler öğrenemeyiz.	149	38,3
Derslerim iyi olmaz, başarısız ve tembel olurum.	43	11,1
Düzenli cümleler kuramaz, güzel konuşamayız.	32	8,2
Günlerim anlamsız olur, canım sıkılır, kendimi kötü hisseder, mutsuz olurum.	17	4,4
Kelime hazinem gelişmez.	14	3,6
Okuduğumu anlayamam.	13	3,3
Zihnimiz ve düşüncelerimiz gelişmez.	10	2,6
Hayal gücüm gelişmez.	10	2,6
Diğer	6	1,5

Açık uçlu sorulan “Kitap Okumazsan Ne Olur?” sorusuna öğrenciler “okumam gelişmez, okumayı yazmayı unuturum (%50,9), bilgi kazanamaz ve bir şeyler öğrenemeyiz (38,3) cevaplarını vermiştir. Aynı zamanda derslerim iyi olmaz, başarısız ve tembel olurum düzenli cümleler kuramaz, güzel konuşamayız, günlerim anlamsız olur, canım sıkılır, kendimi kötü hisseder, mutsuz olurum, kelime hazinem gelişmez, okuduğumu anlayamam, zihnimiz ve düşüncelerimiz gelişmez, hayal gücüm gelişmez verilen cevaplar arasındadır. Diğer cevapları içinde “hikâye yazamam, meslek sahibi olamam” cevapları yer almaktadır.

Kitap okumayı sevmediğini ifade eden 19 öğrenciden %63’ü bu soruya “okumam gelişmez, okumayı yazmayı unuturum” cevabını vermiştir.

3.6. Çevredekilerden En Çok Kim Kitap Okuyor?

Öğrencilerin cevapları Tablo 6’da yer almaktadır.

Tablo 6

Çevredekilerden En Çok Kim Kitap Okuyor? Sorusuna Verilen Cevaplar

Cevaplar	N	%
Öğretmenim	296	76,1
Arkadaşlarım	245	63,0
Annem	167	42,9
Babam	156	40,1
Diğer	134	34,4

“Çevredekilerden En Çok Kim Kitap Okuyor?” sorusuna öğrencilerin büyük çoğunluğu (%76,1) öğretmenim cevabını vermiştir. Arkadaşlarım (%63) cevabını annem (42,9) izlemiş, babalar (%40,1) son sırada yer almıştır. Diğer seçeneğine “ablam, abim, teyzem, halam, kardeşim” cevapları verilmiştir.

3.7. Okuyacağın Kitabı Seçerken Kimlerden Yardım Alırsın?

Araştırmanın 7.sorusu “Okuyacağın Kitabı Seçerken Kimlerden Yardım Alırsın?” sorusuna verilen cevaplar Tablo 7’de yer almaktadır.

Tablo 7

Okuyacağın Kitabı Seçerken Kimlerden Yardım Alırsın? Sorusuna Verilen Cevaplar

Cevaplar	N	%
Anne	234	60,2
Baba	192	49,4
Öğretmen	189	48,6
Arkadaş	125	32,1
Diğer	72	18,5

Bu soruya öğrencilerin ilk sırada annem (%60,2) cevabını vermiş olması dikkat çekicidir. Öğretmenlerin kitap seçiminde rehberlik konusunda anne ve babaların gerisinde kaldığı görülmektedir. Diğer seçeneğine “ablam, teyzem, kardeşim” cevapları verilmiştir.

3.8. Hangi Tür Kitapları Severek Okursun?

“Hangi Tür Kitapları Severek Okursun?” sorusuna öğrenciler Tablo 8’de yer alan cevapları vermişlerdir.

Tablo 8

Hangi Tür Kitapları Severek Okursun? Sorusuna Verilen Cevaplar

Cevaplar	N	%
Hikâye	316	81,2
Şiir	203	52,2
Eğlence-Mizah	193	49,6
Çizgi Roman	165	42,4
Bilim Kurgu	151	38,8
Anı	146	37,5
Diğer	72	18,5

Öğrencilerin büyük oranda (%81,2) hikaye kitaplarını sevdiğini ifade etmiştir. Hikaye kitaplarını şiir (%52,2), eğlence-mizah (%49,6), çizgi roman (%42,4), bilim kurgu (%38,8), anı (%37,5) kitapları takip etmektedir. Diğer seçeneğine “macera, fıkra, bilmece, masal” cevapları verilmiştir.

Kitap okumayı sevmediğini ifade eden 19 öğrenciden %74’ü bu soruya “hikâye” cevabını vermiştir.

3.9. Okumak İstedüğün Kitapta Öncelikle Nelere Dikkat Edersin?

Öğrencilerin bu soruya verdiği cevaplar Tablo 9’da yer almaktadır.

Tablo 9

Okumak İstedüğün Kitapta Öncelikle Nelere Dikkat Edersin? Sorusuna Verilen Cevaplar

Cevaplar	N	%
Kitabın Adına	247	63,5
Kitabın Yazarına	240	61,7
Kitabın Kapağına	146	37,5
Kitabın Kalın-İnce Oluşuna	104	26,7
Kitabın Rengine	51	13,1
Diğer	81	20,8

Öğrenciler öncelikle kitap seçiminde kitabın adına (%63,5) ve yazarına (61,7) dikkat ettiklerini ifade etmiştir. Diğer seçeneğine “konusu, özetine, ödül alıp almamasına, sayfa sayısına” cevapları verilmiştir.

3.10. Okul Kütüphanesindeki ve Sınıf Kitaplığımızdaki Kitaplar Senin İçin Yeterli mi? Hangi kitapların Olmasını Tercih Ederdin?

Öğrencilerin bu soruya verdiği cevaplar Tablo 10’da yer almaktadır.

Tablo 10

Okul Kütüphanesindeki ve Sınıf Kitaplığımızdaki Kitaplar Senin İçin Yeterli mi? Hangi kitapların Olmasını Tercih Ederdin? Sorusuna Verilen Cevaplar

Cevaplar	N	%
Şikâyetim yok. Kütüphane ve kitaplığımız yeterli.	176	45,2
Her sınıf seviyesine uygun kitaplar olmalı.	30	7,7
Komik, eğlenceli ve mizah kitapları olmalı.	26	6,7
Sıkıcı kitaplar olmamalı.	26	6,7
Macera ve aksiyon kitapları olmalı.	22	5,7
Okumadığım kitaplar olmalı.	14	3,6
Bilim kurgu kitapları olmalı	13	3,3
Çizgi romanlar olmalı	12	3,1
Diğer	56	14,4

Öğrencilerin büyük oranda (%45,2) “Şikâyetim yok. Kütüphane ve kitaplığımız yeterli” cevabını verdiği bu soruda aynı zamanda her sınıf seviyesine uygun kitaplar olmalı, komik, eğlenceli ve mizah kitapları olmalı, sıkıcı kitaplar olmamalı, macera ve aksiyon kitapları olmalı, okumadığım kitaplar olmalı, bilim kurgu kitapları olmalı, çizgi romanlar olmalı” cevaplarını vermişlerdir. Diğer cevapları içinde “hayvanlar, spor ve futbol, Atatürk, atasözü ve deyimler kitapları, eğitici, öğretici, bilgi veren, resimli kitaplar olmalı, kütüphane kapalı olmamalı ve bize sorularak düzenlenmeli, kitapların sayfaları yırtık olmamalı ve yeterli sayıda kitap olmalı” cevapları yer almaktadır.

4. Sonuç

Öğrenciler büyük oranda kitap okumayı sevdiklerini ifade etmiştir. Kitap okumayı sevmeyen erkek öğrencilerin sayısı kızlara nazaran daha fazladır. Çeşitli öğrenim kademelerinde yapılan araştırmalarda kız öğrencilerin okuma alışkanlık ve tutumları erkeklerden daha yüksek çıkmıştır (Gömleksiz, 2004; Gönen, 2005; Özbay vd, 2008; Sallabaş, 2008; Arslan vd,2009; Başaran, Ateş, 2009; Logan, Johnston, 2009;Yılmaz, Benli, 2010).

“Kitap okurken neler hissedersin?” sorusuna öğrenciler “mutluluk, heyecan ve sevinç hissedirim, kendimi kitabın içinde gibi hissedirim, okuduğum kitaba göre üzülürüm, mutlu olurum ve duygulanırım, okumamın geliştiğini hissedirim, bilgi kazandığımı hissedirim, meraklanırım, akıcı kitaplarda kendimi kitaptan ayıramam, kendimi hayal dünyasında gibi hissedirim” cevaplarını vermiştir. Kitap okumayı sevmediğini ifade eden 19 öğrenciden %58’i bu soruya “kitap okumayı sevmiyorum, hiç eğlenceli değil” cevabını vermişlerdir.

“Kitap okumak sana neler kazandırır?” sorusuna öğrenciler “bilgi kazanır, bilgileri daha iyi anlarım, anlamam, düşüncem ve zekâm gelişir, başarılı olurum, düzgün okumaya, hızlı okumaya başlarım ve okumam yazmam gelişir, iyi cümleler kurar ve güzel konuşurum, Türkçemiz gelişir, kelime hazinem gelişir, sevgi, saygı ve mutluluk ve o an ki duygularım ne ise daha iyi hissedirim, hayal gücümü geliştirir, meslek sahibi olmamı sağlar ve geleceğimi belirler” cevaplarını vermişlerdir. Kitap okumayı sevmediğini ifade eden 19 öğrenciden %53’ü bu soruya “düzgün okumaya, hızlı okumaya başlarım ve okumam yazmam gelişir” cevabını vermişlerdir.

“Okuduğun kitap hangi konu ile ilgili olursa okursun? sorusuna öğrenciler sırasıyla “hayvanlarla, insanlarla, çizgi film kahramanlarıyla, bitkilerle, arabalarla ve oyuncaklarla ilgili” cevaplarını vermiştir.

“Kitap okumazsan ne olur?” a öğrenciler “okumam gelişmez, okumayı yazmayı unuturum, bilgi kazanamaz ve bir şeyler öğrenemeyiz, derslerim iyi olmaz, başarısız ve tembel olurum düzgün cümleler kuramaz, güzel konuşamayız, günlerim anlamsız olur, canım sıkılır, kendimi kötü hisseder, mutsuz olurum, kelime hazinem gelişmez, okuduğumu anlayamam, zihnimiz, düşüncelerimiz, hayal gücüm gelişmez” cevaplarını vermişlerdir.

“Çevrendeki insanlardan en çok kim kitap okuyor?” sorusuna sırasıyla öğretmenim, arkadaşlarım, annem ve babam cevapları verilirken, “Okuyacağın kitabı seçerken kimlerden yardım alırsın?” sorusuna sırasıyla anne, baba, öğretmen, arkadaş cevapları verilmiştir. Öğrencilerin çevrelerinde en çok kitap okuyan olarak %76,1 oranında öğretmeni görmeleri, kitap tercihinde ise %60,2 ile anne oranında annelerinden yardım alması dikkat çekicidir. Güngördü (2006)’nün yapmış olduğu çalışmanın bulguları bu çalışmayı destekler nitelikte olup; öğretmenlerin okuma alışkanlığı edinme sürecindeki örnek bir kişilik sergilemesi gerekmektedir. Bu nedenle öğretmenlerin masasının üzerinde kitap olması, boş zamanlarında kitap okuması öğrencilerini kitapların büyüdü dünyasına rahatlıkla çekebilir. Sünbül ve diğerlerinin (2010b) yaptığı çalışmada anne-babanın kitap okuma alışkanlığı ile öğrencilerin kitap okuma alışkanlıkları arasındaki ilişki yüksek bulunmuştur.

“Hangi tür kitapları severek okursun?” sorusuna sırasıyla hikaye, şiir eğlence-mizah, çizgi roman, bilim kurgu ve anı cevapları verilmiştir. Kitap okumayı sevmediğini ifade eden 19 öğrenciden %74’ü bu soruya “hikâye” cevabını vermişlerdir.

“Okumak istediğin kitapta öncelikle nelere dikkat edersin?” sorusuna sırasıyla kitabın adı, yazarı, kapağı, kalın-ince oluşu, rengi cevapları verilmiştir. Sünbül ve diğerlerinin (2010b) yaptığı çalışmada da benzer sonuçlar bulunmuş, Öğrencilerin kitap tercihlerinde belirleyici olan “birinci etken kitabın konusu, ikinci faktör öğretmenlerinin önerisi ve üçüncü faktör ise kitabın yazarı” sonuçlarına ulaşılmıştır. İlköğretim çağı çocukları için, kitapların içeriği kadar fiziksel özellikleri de tercih sebebi olmaktadır. Bu nedenle okuma kitapları öğrenci seviyesine uygun görsel unsurlarla zenginleştirilmeli ve çocukların dikkatini çekecek, onlarda okuma merakını uyandıracak kitaplar hazırlanmalıdır.

“Okul kütüphanesindeki ve sınıf kitaplığımızdaki kitaplar senin için yeterli mi? Hangi kitapların olmasını tercih ederdin?” sorularına öğrenciler büyük oranda şikâyetim yok, kütüphane ve kitaplığımız yeterli cevabını vermiştir. Bununla birlikte her sınıf seviyesine uygun kitaplar olmalı, komik, eğlenceli ve mizah kitapları olmalı, sıkıcı kitaplar olmamalı, macera ve aksiyon kitapları olmalı, okumadığım kitaplar olmalı, bilim kurgu kitapları olmalı, çizgi romanlar olmalı” verilen cevaplar arasında yer almaktadır.

5. Öneriler

Kitap sevgisi okuma alışkanlığı için önemli bir unsurdur. Aileler çocuklarına sevecekleri kitaplar almalı, hem evde hem okulda kitaplıklar çocukların görüşleri alınarak oluşturulmalıdır. Aileler evlerde, öğretmenler okulda kitap okuyarak davranışlarıyla çocuklara model olmalıdır. Kitap okumanın sadece bilgi edinmek, araştırma yapmak ve okulda başarılı olmak için yapılıyor olarak algılanması yanlışlığından öğrenciler kurtulmalıdır. Bunu sağlamak içinde kitaplar ve okuma üzerine çocuklarla yapılacak sohbetler, okunanlar üzerine tartışmalar hem yararlı olacak hem de kitap okumanın insanların temel ihtiyacı olarak düşünülmesini sağlayacaktır. Okul kütüphaneleri güncel ve çocukların dünyasına hitap edecek şekilde zenginleştirilmeli, çocukların rahatlıkla kullanabileceği şekilde sürekli açık tutulmalıdır. Okul kütüphanesinde tanıtım toplantıları, kütüphane kullanım seminerleri, ödül törenleri, gazete vb. etkinlikler düzenlenmelidir. Öğretmenler ve aileler işbirliği içinde kitap fuarı, kitap evi gibi mekânlara geziler düzenleyerek buralardan faydalanmaları bakımından öğrencilerini cesaretlendirmeli ve bilgilendirmelidirler.

Kaynaklar

- Akyol, H. (2005). Türkçe İlk Okuma Yazma Öğretimi. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Arıcı, A.F. (2005). İlköğretim İkinci Kademe Öğrencilerinin Okuma Durumları (Beceri-İlgi-Aalışkanlık-Eğilim). Yayınlanmamış doktora tezi, Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Erzurum.
- Arslan, Y., Çelik, Z., Çelik E. (2009). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Belirlenmesi, Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26, 113-124.
- Aydın Yılmaz, Z. (2006). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığı, İlköğretim Online, 5(1), 1-6,
- Başaran, M., Ateş, S. (2009). İlköğretim 5.Sınıf Öğrencilerinin Okumaya İlişkin Tutumlarının İncelenmesi, G.Ü. Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 29(1), 73-92.
- Coşkun, E. (2002). Lise hızlı okuma teknikleri öğretim programı ve uygulamalarının değerlendirilmesi. Eğitim Araştırmaları, 9,41-51.
- Demirel, Ö., Şahinel, M. (2006). Türkçe ve Sınıf Öğretmenleri İçin Türkçe Öğretimi. Ankara: PegemA Yayınları.
- Doğanay, H. (2001). Halk Kütüphanelerinin Okuma Alışkanlığındaki Rolü ve Önemi, Türk Kütüphaneciliği, 15(1), 40-44.
- Dökmen, Ü. (1994). Okuma Becerisi, İlgisi ve Alışkanlığı Üzerine Psiko-Sosyal Bir Araştırma. İstanbul: MEB Yayınları.
- Gömlüksiz, M.N. (2004). Geleceğin Öğretmenlerinin Kitap Okumaya İlişkin Görüşlerinin Değerlendirilmesi (Fırat Üniversitesi Eğitim Fakültesi Örneği), Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi, 1(1), <http://efdergi.yyu.edu.tr>.
- Gönen, M., Öncü, E. Ç. ve Işıtan, S. (2004). İlköğretim 5., 6. ve 7. sınıf öğrencilerinin okuma alışkanlıklarının incelenmesi. Milli Eğitim Dergisi, 164, 60-173
- Güneş, F. (2007). Türkçe Öğretimi ve Zihinsel Yapılandırma. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Güngördü, E. (2006). Okuma Alışkanlığı Edinme Sürecinde Sınıf Öğretmeninin Sorumluluğu. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Kongresi Bildiri Kitabı 1. Cilt. Gazi üniversitesi, Ankara.
- Gürcan, H. İ. (1999). Okuma Alışkanlığı İle Kitap Yayıncılığının Kültürel İletişim ve Teknolojisine Bağlı Sorunları Karşısında Türkiye Koşulları Temelinde Bir Model Önerisi, Eskişehir: T.C. Anadolu Üniversitesi Yayınları No 1113.
- Karabay, A., Kuşdemir Kayıran, B. (2010). İlköğretim Beşinci Sınıf Öğrencilerinin Okuduğunu Anlama Becerileri ve Okumaya İlişkin Tutumları Arasındaki İlişki, Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 3(38), 110-117
- Koç, S. ve Müftüoğlu, G. (2008). Dinleme ve Okuma Öğretimi. 03 Ocak 2014 tarihinde www.aof.anadolu.edu.tr/kitap/10LTP/2277/unite04.pdf adresinden erişildi.
- Lau, K.L. (2009). Reading Motivation, Perceptions of Reading Instruction And Reading Amount: A Comparison of Junior And Senior Secondary Students in Hong Kong, Journal of Research in Reading, 32(4), 366-382.
- Logan, S., Johnston, R. (2009). Gender Differences in Reading Ability and Attitudes: Examining Where These Differences Lie, Journal of Research in Reading, 32(2), 199-214.
- Martinez, R.S., Arıcak, T., Jewell, J. (2008). Influence Of Reading Attitude on Reading Achievement: A Test Of The Temporal-Interaction Model, Psychology in The Schools, 45(10), 1010-1022.
- Nas, R. (2002). Örneklerle Çocuk Edebiyatı. Bursa: Ezgi Kitabevi.
- Odabaş, H., Odabaş, Z.Y., Polat, C. (2008). Üniversite Öğrencilerinin Okuma Alışkanlığı: Ankara Üniversitesi Örneği, Bilgi Dünyası, 9(2), 431-465.
- Önal, H. (1992). Bilgi gereksinimlerinin Karşılanması ve Okul Kütüphaneleri. Ya-yınlanmamış doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Özbay, M., Bağcı, H., Uyar, Y. (2008). Türkçe Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Çeşitli Değişkenlere Göre Değerlendirilmesi, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(15), 117-136.
- Sallabaş, M.E. (2008). İlköğretim 8.Sınıf Öğrencilerinin Okumaya İlişkin Tutumları ve Okuduğunu Anlama Becerileri Arasındaki İlişki, İnönü Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 9(16), 141-155.
- Sever, S. (2008). Çocuk ve Edebiyat. İzmir: Tudem Yayınevi.
- Sünbül, A. M., Çalışkan, M., Yılmaz, E., Çintaş, D., Alan, S., Demirer, V., Ceran, D. (2010a). Lise Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlıkları: Konya İli Araştırma Raporu (9-10-11-12. Sınıflar), http://www.ide.konya.edu.tr/konyaokuyor/lise_rapor.pdf (12.04.2012).
- Sünbül, A. M., Yılmaz, E., Demirer, V., Ceran, D.; Işık, A.; Çintaş, D., Çalışkan, M., Alan, S., (2010b). İlköğretim Öğrencileri Kitap Okuma Alışkanlıkları: Konya İli Araştırma Raporu (5-6-7-8. Sınıflar), http://www.ide.konya.edu.tr/konyaokuyor/ilkogretim_rapor.pdf (12.04.2012).
- Ural, S. (1989). Çocuk ve Kitap, Çocuk Edebiyatı Yıllığı. İstanbul: Gökyüzü Yayınları.
- Yıldız, C., Okur, A., Arı, G. ve Yılmaz, Y. (2006). Yeni Öğretim Programına Göre Kuramdan Uygulamaya Türkçe Öğretimi. Ankara: PegemA Yayıncılık.
- Yalınkılıç, K., Ülper, H. (2011). İlköğretim 6-7-8. Sınıf Öğrencilerinin Okuma Alışkanlık Düzeyleri, Samsun Sempozyumu, 13-16 Ekim 2011.
- Yılmaz, B. (1990). Okuma Alışkanlığı ve Yenimahalle İlçe Halk Kütüphanesi. Yayınlanmamış yüksek lisans tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Yılmaz, B. (1995). Okuma Sosyolojisi: Ankara'da Oturanların Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, Türk Kütüphaneciliği, 9(3), 325-336.

- Yılmaz, B. (2004). Öğrencilerin Okuma ve Kütüphane Kullanma Alışkanlıklarında Ebeveynlerin Duyarlılığı, *Bilgi Dünyası*, 5(2), 115-136.
- Yılmaz, B., Köse, E.,Korkut, Ş. (2009). Hacettepe Üniversitesi ve Bilkent Üniversitesi Öğrencilerinin Okuma Alışkanlıkları Üzerine Bir Araştırma, *Türk Kütüphaneciliği*, 23(1), 22-51.
- Yılmaz, M., Benli, N. (2010). Sınıf Öğretmeni Adaylarının Okuma Alışkanlığına Yönelik Tutumlarının Bazı Değişkenlere Göre İncelenmesi, *Erzincan Eğitim Fakültesi Dergisi*, 12(1), 281-291.